

Infoteksti zoonoottisesta hepatiitti E -viruksesta metsästäjille

Mikä on zoonoottinen hepatiitti E -virus?

Zoonoottinen hepatiitti E -virus, lyhyemmin HEV, on virus, joka aiheuttaa hepatiittia eli maksatulehdusta. HEV voi levitä ihmisen ja eläinten välillä joko suoraan tai elintarvikkeiden välityksellä. Pääasiallisesti zoonoottista hepatiitti E -virusta esiintyy sioilla, mutta sitä on tavattu myös villisioilla ja hirvieläimillä, kuten hirvillä ja valkohäntäpeuroilla. Virusta esiintyy laajasti ympäri maailmaa, myös Suomessa. Suomessa tartuntojen esiintyvyys luonnoneläimillä ja teurassioilla on pääasiallisesti vähäisempää kuin muissa maissa. Riski sairastua zoonoottiseen hepatiitti E -virukseen ei siten ole niin suuri, ja Suomessa tapauksia rekisteröidään vuosittain vain vähän.

Hepatiitti E -viruksista osa on zoonoottisia, ja osa niistä kykenee leviämään ihmisestä toiseen tai ainoastaan tiettyjen eläinlajien välillä. Tässä tekstissä keskitytään vain zoonoottiseen hepatiitti E -virukseen.

Mistä zoonoottisen hepatiitti E -viruksen voi saada?

Zoonoottinen hepatiitti E -virus leviää tartunnan saaneen eläimen ulosteesta ja viruksen täytyy tarttua päänä ihmisen suuhun esimerkiksi sikojen kanssa työskennellessä. Virusta voi olla myös sikojen tai riistaeläinten veressä ja elimissä, joten tartunnan voi saada myös ruoan välityksellä.

Metsästäjät voivat altistua hepatiitti E -virukselle villisikojen ja hirvieläimien metsästyksen yhteydessä. Suomessa virusta vaikuttaa esiintyvän harvemmin riistaeläimissä kuin esimerkiksi Ruotsissa, eikä virusta havaita riistaeläimillä yhtä yleisesti kuin sioilla.

Hepatiitti E -virukselle voi altistua etenkin silloin, kun käsitellään ruhoa ja sisäelimiä tai kun valmistetaan ja syödään riistalihaa. Koska virusta ei esiinny pelkästään tartunnan saaneen eläimen lihan ja elinten pinnalla vaan myös niiden sisällä, viruksen voi saada niitä syömällä, ellei kypsennys ole ollut täydellinen. Pakastus ei tuhoa hepatiitti E -virusta, ja virus säilyy kauan myös huoneenlämmössä. Ruokaa laitettaessa voi tapahtua myös ristikontaminaatiota: virukset voivat siirtyä käsissä ja keittiövälineissä lihasta muihin ruokiin.

Tartunnan voi saada myös eläimen ulosteesta. Suolistuksen ja muun ruhon käsittelyn yhteydessä villisikojen ja hirvieläinten verikin on mahdollinen tartuntalähde, jos sitä päätyy metsästäjän suuhun tai limakalvoille. Myös viruksen päätyminen avoimeen haavaan on mahdollista.

Metsästäjien on hyvä käsitellä myös metsästyskoirien ruokaa hygieenisesti, sillä hepatiitti E -virustartunnan voi saada myös koirille tarkoitetuista sikaa, villisikaa tai hirvieläimiä sisältävistä raakaruoista.

Mitä oireita zoonoottinen hepatiitti E -virus aiheuttaa?

Ihmisillä zoonoottisen hepatiitti E -virusinfektion oireiden voimakkuus vaihtelee, mutta yleisimmin tartunta on oireeton tai lieväoireinen. Virus voi aiheuttaa maksatulehduksen. Lievänä oireilu voi muistuttaa flunssaa, johon liittyy maksatulehduksesta kertova silmien ja ihon keltaisuus eli ikterus. Sairastunut paranee yleensä itsestään ajan myötä, mutta oireita voidaan lievittää tarvittaessa tukihoidolla. Vastustuskyvyltään heikentyneet ihmiset, kuten iäkkäät ja elinsiirtopotilaat, sekä maksasairauksista kärsivät voivat kuitenkin sairastua vakavasti. Heillä tartunta voi myös jäädä pidempiaikaiseksi ja johtaa maksan vajaatoimintaan ja vakavimmassa tapauksessa jopa kuolemaan. Tällä hetkellä Suomessa tai muualla länsimaissa käytössä olevat hepatiittirokotteet eivät suojaa hepatiitti E -virukselta.

Eläimillä hepatiitti E -virustartunta on oireeton eikä tartuntaa voida päätellä silmämääräisesti elävältä tai kuolleelta eläimeltä.

Miten zoonoottiselta hepatiitti E -virukselta voi suojautua?

Koska hepatiitti E -virusta kantavaa riistaeläintä ei voida erottaa terveistä eläimistä, ei metsästäjä voi välttää tartunnan saaneita eläimiä. Täten metsästäjät voivat suojautua lähinnä varmistamalla hygieeniset työtavat ruhon käsittelyn aikana ja lahtivajassa. Suojakäsineitä on hyvä käyttää ja mahdollisuuksien mukaan pestä kädet, etenkin ennen syömistä. Ruhon käsittelyn aikana tulee välttää kasvojen, erityisesti suun, koskettamista käsillä. Suositeltavaa olisi myös käyttää omia työvaatteita, joiden puhtaudesta pidetään huolta pesemällä ne vähintään +60 °C:n pesussa. Mahdolliset haavat tulee peittää laastareilla ja käyttää suojakäsineitä.

Ruokaa valmistaessa metsästäjä voi suojautua hepatiitti E -virukselta kypsentämällä villisikaa ja hirvieläinten lihaa sisältävät elintarvikkeet läpikypsiksi. Villisian ja hirvieläinten lihaa tai elimiä sisältäviä ruokia ei siis ole tarpeen välttää. Mikäli riittävästä kypsennyksestä ei voi varmistua, riskiryhmiin kuuluvien metsästäjien on tarpeen pohtia riskinottamisen kannattavuutta.

Metsästäjän on tärkeää toimia hygieenisesti raakoja elintarvikkeita käsitellessään ja ruokaa valmistaessaan. Tämä tarkoittaa käsien pesua aina tarvittaessa, esimerkiksi raakaan riistalihaan koskemisen jälkeen. Lisäksi hygieeniseen käsittelytapaan kuuluu varmistaa, etteivät raaka liha ja elimet ole kosketuksissa muihin elintarvikkeisiin, kuten vihanneksiin, edes leikkuulautojen tai veitsien välityksellä. Mikäli metsästyskoiralle syöttää raakaa villisian tai hirvieläinten lihaa, tulisi noudattaa hyvää käsihygieniää ja pitää koiran ruoat erillään elintarvikkeista ja niiden käsittelyvälineistä.